

Územná samospráva v PL a HUN

PhDr. Matúš VYROSTKO, PhD.

8. prednáška

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ**

PL

- **Obec – poľská teória a prax územnej samosprávy rozlišuje obce vidiecke a mestské. Platí**
 - pritom zásada, že každá obec musí mať najmenej 1000 obyvateľov.
 - Orgánmi obce sú rada obce (v našich podmienkach ide o zastupiteľstvo obce) a starosta obce.

- **Rada obce –**
 - je zastupiteľský orgán obce, ktorý je volený obyvateľmi obce. Rada si zo svojho stredy volí predsedu, ktorý následne organizuje a riadi jej činnosť.
- **Starosta obce –**
 - volia ho priamo obyvatelia obce, pričom na získanie mandátu je potrebná nadpolovičná väčšina hlasov zúčastnených voličov.
 - Ak ju nezíska žiaden kandidát, koná sa druhé kolo, do ktorého postúpia dvaja najlepší z prvého kola a zvíťazí ten kandidát, ktorý získa viac hlasov.
 - Ak sa nepodarí ani takto zvoliť starostu, alebo nekandiduje žiaden kandidát, starostu zvolí rada obce.
 - Ak to nedokáže do dvoch mesiacov vláda určí správcu obce, ktorý plní funkciu starostu, kým nebude riadne zvolený starosta obce.
- **Zaujímavé je tiež, že starosta nemusí mať trvalý pobyt v obci, musí však byť občanom Poľska.**

Orgány územnej samosprávy v okresoch

- **Okres – toho času je v Poľsku 308 okresov + 64 miest s právami okresu. Orgánmi okresu sú okresná rada a predstavenstvo okresu.**
- **Rada okresu** –
 - je rozhodovací a kontrolný orgán okresu volený obyvateľmi.
- **Predstavenstvo okresu** –
 - je výkonný orgán, ktorý má 3 – 5 členov volených radou.
 - Predstavenstvo si zo svojich členov volí náčelníka okresu, ktorý riadi a organizuje jeho činnosť.
 - Členovia predstavenstva pracujú na princípe **imperatívneho mandátu**, t. j. rada ich môže z funkcie kedykoľvek odvolať.

Orgány územnej samosprávy vo vojvodstvách

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

- **Vojvodstvo – je najvyššou samosprávnou jednotkou. Toho času je v Pol'sku 16 vojvodstiev. Orgánmi vojvodstva sú: sejmik a predstavenstvo vojvodstva.**
- **Sejmik –**
 - je rozhodovací a kontrolný orgán vojvodstva.
 - Volia ho obyvatelia vojvodstva, pričom zákon mu garantuje sféru výlučných právomocí. Sejmik si zo svojho stredu volí predsedu a podpredsedov.
- **Predstavenstvo vojvodstva –**
 - je výkonným orgánom vojvodskej samosprávy.
 - Tvorí ho 5 členov v čele s maršálkom vojvodstva. Maršálka volí sejmik z radov svojich poslancov a na jeho návrh volí sejmik aj zástupcu maršálka a ďalších členov predstavenstva, ktorí však nemusia byť poslancami sejmiku.
 - Odvolanie maršálka poslancami sejmiku má konštruktívny charakter, t. j. ak sejmik chce odvolať maršálka, musí zároveň zvoliť nového maršálka.
 - Fakt konštruktívneho odvolania maršálka má za následok rozpustenie predstavenstva.

- **Orgány územnej samosprávy môžu vydávať právne predpisy na základe zákonov a v jeho medziach.**
 - Tieto predpisy musia byť zákonným spôsobom vyhlásené, čo je podmienkou ich platnosti. O zákonnosti právnych predpisov územnej samosprávy rozhoduje v prípade potreby Najvyšší správny súd.
- **Obce, okresy i vojvodstvá môžu vydávať aj tzv. poriadkové predpisy v situáciách, ktoré neznesú odklad a nemožno čakať na zasadnutie zastupiteľského orgánu.**
- **Tieto poriadkové predpisy musia byť schválené – na najbližšom zasadnutí rady obce, či rady okresu, alebo v prípade vojvodstva na zasadnutí sejmiku. Bez dodatočného schválenia strácajú poriadkové predpisy svoju platnosť.**

- **Orgány územnej samosprávy môžu vydávať právne predpisy na základe zákonov a v jeho medziach.**
 - Tieto predpisy musia byť zákonným spôsobom vyhlásené, čo je podmienkou ich platnosti. O zákonnosti právnych predpisov územnej samosprávy rozhoduje v prípade potreby Najvyšší správny súd.
- **Obce, okresy i vojvodstvá môžu vydávať aj tzv. poriadkové predpisy v situáciách, ktoré neznesú odklad a nemožno čakať na zasadnutie zastupiteľského orgánu.**
- **Tieto poriadkové predpisy musia byť schválené – na najbližšom zasadnutí rady obce, či rady okresu, alebo v prípade vojvodstva na zasadnutí sejmiku. Bez dodatočného schválenia strácajú poriadkové predpisy svoju platnosť.**

- **Okruh orgánov, ktoré vykonávajú dozor nad činnosťou územnej samosprávy vymedzuje priamo ústava.**
- **Patria k nim:**
 - predseda vlády, vojvoda a vo finančných veciach regionálne účtovné dvory.
- **Štátny dozor nad činnosťou samosprávy môže byť uskutočňovaný len z hľadiska zákonnosti.**
- **Najtvrdším právnym prostriedkom v rukách orgánov dozoru je možnosť rozpustenia rozhodovacieho orgánu územnej samosprávy (obecnej rady, okresnej rady, sejmiku), ak tento závažným spôsobom a opakovane porušuje ústavu alebo zákony.**
- **Takýto návrh predkladá predseda vlády a rozhoduje o ňom Sejm.**
- **Rozpustenie rozhodovacieho orgánu územnej samosprávy má za následok rozpustenie všetkých orgánov príslušnej samosprávy a vyhlásenie nových volieb.**

- **Ak sa opakovaného porušovania ústavy alebo zákonov dopúšť'a starosta, vojvoda ho vyzve, aby prestal porušovať ústavu alebo zákony.**
- **Ak nedôjde k náprave vojvoda predloží predsedovi vlády návrh na odvolanie starostu, tento po odvolaní starostu určí osobu, ktorá bude dočasne (do zvolenia nového starostu) plniť funkcie starostu.**
- **Obdobné oprávnenie má vojvoda voči predstavenstvu okresu, resp. vojvodstva.**
- **Voči každému rozhodnutiu orgánov štátneho dozoru môžu podať príslušné orgány územnej samosprávy súdnu žalobu, o ktorej rozhodne príslušný správny súd.**

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ**

HUN

Orgány US v obciach a župách

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

- **Územie Maďarska sa delí na dva stupne územných samospráv –**
 - **obce (mestá) a župy.**
- **V Maďarsku je v súčasnej dobe asi 2900 obcí + 195 miest, z ktorých má 22 štatút župného mesta (za župné mestá sa považujú mestá – sídla žúp, ale aj mestá nad 50 000 obyvateľov).**
- **Žúp je toho času 19 (osobitné postavenie má hlavné mesto Budapešť’).**

- **Obecné zastupitel'stvo –**
- jeho členov (poslancov) volia obyvatelia obce na 5 rokov.
- Zastupitel'stvo pracuje formou zasadnutí (riadne zasadnutia sa musia konať najmenej 6-krát ročne), ktoré zvoláva a vedie starosta obce.
- Zastupitel'stvo prijíma nariadenia obce, ktoré preskúmava župný úrad. Ak tento s obsahom nariadenia nesúhlasí, požíada zastupitel'stvo o nápravu.
- Pri možnom spore medzi zastupitel'stvom a župným úradom rozhodne vo veci súd.
- Pre jednotlivé oblasti svojej činnosti si zastupitel'stvo zriad'uje komisie, ktorých členmi sú aj obyvatelia obce – neposlanci.
- V obciach majúcich menej ako 100 obyvateľ'ov plní funkciu komisií zastupitel'stvo.
- V obciach od 100 do 1000 obyvateľ'ov môže úlohy komisií zabezpečovať jedna komisia.

- **Obecné zastupiteľstvo je povinné najmenej jedenkrát ročne uskutočniť vypočutie,** na ktorom môžu obyvatelia obce a zástupcovia miestnych organizácií (združení) klásť otázky a predkladať návrhy dotýkajúce sa správy miestnych záležitostí. Zastupiteľstvo, jeho poslanci, sa musia k predloženým návrhom a nastoleným otázkam vyjadriť priamo na verejnom vypočutí, alebo písomne najneskôr do 15 dní odo dňa verejného vypočutia.
- **Malé obce, ktorých katastrálne územia susedia môžu v zmysle zákona vytvárať združené obecné zastupiteľstvo a spoločný obecný úrad. Podrobnosti upravuje zákon o územnej samospráve.**

- **Starosta obce –**
- volia ho priamo obyvatelia obce na 5 rokov, na základe väčšinového systému s relatívnou väčšinou zúčastnených voličov.
- Napriek priamej voľbe je starosta členom obecného zastupiteľstva, konkrétne jeho predsedom.
- Jeho právomoci sú pomerne výrazné, okrem iného disponuje, za podmienok stanovených zákonom, právom veta voči rozhodnutiam zastupiteľstva a taktiež môže pozastaviť (sistačné právo) rozhodnutie komisie obecného zastupiteľstva a zastupiteľstva miestnej časti obce.

- **Župné zastupiteľstvo –**
 - volia ho obyvatelia župy na 5 rokov, pričom počet poslancov sa pohybuje v rozpätí 40 až 80 v závislosti od veľkosti župy a počtu jej obyvateľov.
 - Zastupiteľstvo je najvyšším a najvýznamnejším kolektívnym orgánom župy s legislatívnou právomocou, vo veciach svojej pôsobnosti vydáva všeobecne záväzné právne predpisy – nariadenia župy.
- **Župan, resp. predseda župného zastupiteľstva**
 - je predstaveným župy a zastupuje ju navonok. Svoju legitimitu nezískava priamo od obyvateľov župy, volí ho zastupiteľstvo zo svojich členov.
 - Jeho funkčné obdobie je totožné s funkčným obdobím župného zastupiteľstva.

- historické korene v období Uhorska
- kvalifikovaný administratívny zamestnanec obce, ktorý zabezpečuje
- zákonnosť a odbornosť obecnej správy.
- Menuje ho starosta obce na základe výberového konania, na dobu neurčitú.
- Predpokladmi pre výkon tejto funkcie sú najmä **absolvovanie vysokoškolského vzdelania z odboru verejnej správy**, prípadne vysokoškolské vzdelanie právnického alebo ekonomického zamerania doplnené praxou vo verejnej správe (najmenej 5 rokov).
- Notár môže funkciu vykonávať v rámci jedného 100% úväzku aj vo viacerých obciach.
- Je verejným činiteľom.

- **Obecný notár má v zmysle zákona aj samostatnú rozhodovaciu právomoc v oblasti štátnej správy a obecnej samosprávy.**
- **Hlavný notár župy stojí na čele župného úradu. Obsahovo plní obdobné úlohy na úrovni župy ako obecný notár na úrovni obce. Do funkcie ho menuje župné zastupiteľstvo na dobu neurčitú.**
- **Do pôsobnosti obecného notára patrí hlavne:**
 - - vedie a organizuje činnosť obecného úradu,
 - - pripravuje normatívne akty vydané obcou a dbá o ich súlad s vyššími právnymi predpismi, zároveň ich spolupodpisuje.
 - - je odborný garant pre starostu aobecné zastupiteľstvo všade, kde ich rozhodnutie má pre obec nejakú povinnosť, či záväzok (osobitne vo finančných veciach).

- Dozor štátu vo vzťahu k územnej samospráve, resp. jej orgánom možno sledovať v dvoch rovinách.
- **Prvú rovinu** predstavuje ústavou predpokladaná možnosť ukončenia zastupiteľského zboru (obecného, resp. župného zastupiteľstva) pred ukončením volebného obdobia.
 - V zmysle ústavy môže Národné zhromaždenie (parlament) na podnet vlády – predloženého po vyžiadaní stanoviska ústavného súdu – rozpustiť zastupiteľský zbor pôsobiaci v rozpore s ústavou.
 - Navyac zastupiteľský zbor podľa ústavného zákona môže vyhlásiť aj svoje (samo)rozpustenie. Pritom rozpustenie avyhlásenie rozpustenia ruší na úrovni obce (mesta) aj poverenie starostu (primátora).
- **Druhú rovinu** štátneho zásahu predstavuje odvolanie starostu obce z dôvodu porušenia zákona, o ktorom rozhodne župný súd na návrh obecného zastupiteľstva.
 - Inými slovami súd ako štátny orgán rozhodne, či starosta pri výkone svojej funkcie porušil zákon a tým podmienku pre jeho odvolanie z funkcie starostu obce.

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ**

Ďakujem za pozornosť

PhDr. Matúš Vyrostko, PhD.
matus.vyrostko@fvp.slu.cz